

szönhetik az ekként nyújtott készpénz és áruhitelnek. Ha az a megállapodás, amellyel az ily kölcsöntvevő az árubeszerzésnek a kölcsöntnyújtó cégnél való kizárólagosságára köti le magát, minden további körülmény nélkül érvénytelen volna, úgy ennek az állásfoglalásnak éppen a védeni kívánt kis ember érdekei adnák meg az árát, mert ily esetben a nagyvállalat bizonyára nem látná magára nézve célszerűnek a kölcsönnyújtást és így nem működnék közre a kis ember existenciájának megalapozásában. Hasonló a helyzet is, mint a tulajdonjogfenntartás esetén, amikor az eladónak biztosított jog elismerése a vevő gazdasági érdekének előmozdítását is jelenti. A kereset tárgyat ugyan csak a kötbér követelés képezte, amelynek meg nem ítélese mindenképen helyes, de ha a Kuria nemcsak a kötbér megállapodást, hanem az egész megállapodást mondotta ki olyannak, amely bírói jogsegélyre igényt nem tarthat, az ítélet precedens erejének világossága érdekében kívánatos lett volna egy oly megszorítás, amely utal arra, hogy az áru beszerzés kizárólagos lekötése önmagában és elvileg még nem föltétlenül vezet a bírói jogsegély megtagadására. *B. S.*

Cessio bonorum. A csődjog reformja még az idők méhében szunnyad, körvonalai azonban kezdenek már kibontakozni. Minden jel arra mutat, hogy az adós vagyonának csődönkívüli felosztása lesz a megoldás. Rendkívül gyakorlati jelentőségű tehát a reform előfutárjának: a kényszerjegyzési likvidációnak jogi elemzése. Dr. György alapos és mélyen szántó tanulmányában (P. J. 1929. 8. sz.) főleg a gyakorlat szempontjából vizsgálta a likvidáció s a csőd összeütközésének, illetve az utóbbi elhárításának problémáját. Az általa idézett bírósági állásfoglalásokból a favor likvidationis esendül ki, azon felismerés következményeképpen, hogy a csőd elhárítása úgy, a hitelezők, mint az adós érdeke. Valóban minden eszközt, mely ezen gazdasági rossz megelőzésére irányul, örömmel kell üdvözölnünk. A bírói döntések indokolásai azonban nem eléggé kielégítőek, megkíséreljük tehát néhány jogi szemlélettel szolgálni.

A kényszerjegyzésben kikötött értékesítési jogot nem magánjogi jogosítványnak, hanem a hitelezők követeléseinek behajtására irányuló végrehajtási, tehát *közjogi* jellegű intézménynek kell fogadnunk. A k. e. likvidáció nem más, mint a *végrehajtási eljárás egy különös neme*. Az adós vagyonának átengedése (cessio bonorum) már a régi római jogban is a követelések behajtásának egyik módja volt. „Az átengedett vagyont a hite-

lezők birtokukba veszik, kezelik, érvényesen elidegeníthetik s a jövedelmet vagy vételárat aránylagos kielégítésükre fordítják.” (Vécsey: A római jog instit. 260.) A modern jog a *cessio honorum*ot továbbfejlesztette: a francia-belga jogrendszer abandon des biens jogintézményében látjuk viszont fejlettebb alakban. A javak átengedésével az adós szabadul tartozásai alól. Szerintünk ez a fejlődés helyes iránya.

A hitelezőnek a mi jogunk szerint ugyan nincs az adós vagyonán zálogjoguk, mert a 6340/1927. N. E. 4. §-a -- kikötés esetén -- csak értékesítési jogot ad az adós vagyonához tartozó dolgokra és jogokra, — mégis megilleti őket a zálogjog leglényegesebb alkotó része: a *jus distrahendii*. A bírói zálogjog nem is mindig feltétele a végrehajtási uton történő értékesítésnek; így a kereskedelmi- s váltó- kézi zálogoknál szintén nincsen bírói zálogjog, mégis elrendeltetik a végrehajtási árverés. (V. t. 115. §.) Sőt ez utóbbiaknál az árverés kérelmezése sok analogiát mutat a k. e. likvidáció elrendelésével. (68.300/1914. I. M. 36. §.)

Az értékesítési jog végrehajtási jellegéből többrendbeli következtetést vonhatunk. Mindenek előtt azonban különbséget kell tennünk a k. e. által érintett és nem érintett követelések között. Ha az előbbi behajtás céljából kérnek végrehajtást, akkor az egyezségben foglalt értékesítési jog, mint a végrehajtásnak egy speciális neme, törvényes akadálya a közönséges kielégítési végrehajtás elrendelésének. Ha tehát a bíró az egyezségben az értékesítési jog kikötését látja, a végrehajtás elrendelése előtt tartozik az O. H. E.-t felhívni: kíván-e élni a kikötött joggal? Amíg az O. H. E. e jogról le nem mondott, a végrehajtás, illetve a csőd el nem rendelhető. Az említett bírói megkeresés a végrehajtatóra egyáltalán nem lehet sérelmes, mert vagy hozzájárult az egyezséghez, akkor áll vele szemben a tétel: „*volenti non fit injuria*“, vagy pedig majorizálták, akkor a k. e. 92. §-a értelmében őt is obligálja az értékesítési eljárás kikötése. Egyébként mindjárt az első végrehajtási kérelemmel szinvallásra lehet az O. H. E.-t kényszeríteni, a hitelezők önállóságának kérdése tehát csak rövid ideig marad függőben.

Ugyanez áll a csődnyitási kérelmekre is, miután a csőd nem más, mint az adós vagyonára vezetett generális végrehajtás. A k. e. értékesítés ugyanazt a gazdasági és jogi célt szolgálja, mint a csödeljárás, — kivéve természetesen a csödmegtámadási perek lehetőségét. Az ezek révén visszaszerzett vagyon azonban gazdaságilag rendszerint igen problematikus értékű.

Nézetünk szerint tehát nincs semmi szükség arra, hogy az egyes hitelezőt megillető végrehajtási jog megnyílta és gyakorlása közzé, mesterséges és jogi alappal nem bíró hatvan napos határidőket iktassunk be. (Lásd dr. György id. tanulmányát 388. old.)

A nehézségek azonban akkor kezdődnek, amikor oly követelés alapján kérnek végrehajtást, melyet a k. e. nem érint(54. §.), vagy amelyek az egyezségi eljárás befejezése után keletkeztek és előbb jártak le, mintsem az adós az egyezségben vállalt kötelezettségeit teljesítette volna. Ezekre a hitelezőkre természetesen az értékesítési jog kikötése joghatállyal nem bír, másszóval sem a végrehajtási, sem a csődnyitási kérelemnek nem lehet akadálya a jus distrahendi.

Abban az esetben azonban, ha az O. H. E. nyilatkozatában már vállalta az értékesítést, pláne, ha azt fogantatosította is, vagyis, ha a *cessio honorum jogilag*, illetve *tényleg végbement*, — az ilyen hitelező is elutasítandó kérelmével, illetve az elrendelés csak azokra a netáni vagyontárgyakra szorítkozzék, amelyekre a *cessio honorum* nem ment végbe.

Ezt az álláspontot úgy jogi, mint gazdasági szempontok támogatják. A *cessio honorum*mal u. i. az O. H. E. az általa képviselt hitelezők javára tulajdonjogot szerzett, az adósnak tehát nincs vagyona, amire végrehajtás vezethető, illetve csőd nyitható volna. Gazdaságilag pedig semmi értelme nem lenne annak, hogy az O. H. E. kiadja a vagyont a csőd lefolytatása, tehát egy oly eljárás céljából, amit ő a hitelezőkre nézve sokkal előnyösebben és gazdaságosabban tud elvégezni.

Persze az O. H. E. a hitelezők kielégítésénél köteles a k. e.-n kívül álló hitelezők követeléseit is számba venni. Az O. H. E.-t tehát nagy erkölcsi és vagyoni felelősség terheli az egyenlő és arányos felosztás tekintetében. Itt mutatkozik a pótrendelet hézagossága: nem gondolták végig a lividációs eljárást, nincs a kívül álló hitelezők betekintési s ellenőrzési joga intézményesen biztosítva.

A k. e. reformjánál ezirányu intézkedést elmaradhatatlannak vélünk. Ugyanekkor adódna alkalom azon rég várt szabály megalkotására is, hogy az adós, aki mindent odaadta, cserébe legalább azt a *beneficium miserabilis* kapja, hogy tartozásai a rendes határidőknél lényegesen rövidebb idő alatt évülnek el. Semmi értelme nincs u. i. annak, hogy adós vagyona mellett a nevét is elveszítse és 32 évig álnév alatt tevékenykedjék a gazdasági életben.

ifj. Dr. Nagy Dezső.